

Како остварити комуникативност архитектонског дела са поднебљем у коме је настало, са слојевима сећања утиснутим у генетски код претходних генерација, питање је које поставља себи готово сваки стваралац? Ова вечита тема провлачи се директно или индиректно кроз већину текстова у овом броју часописа. Ауторка рада *Архитектура као сценски текст: студија случаја седамсто хиљада стубова* Татјана Дадић Динуловић истиче дејство које архитектонско дело треба да постигне употребом простора, уметничких средстава и докумената. Она се залаже за текстуалност, као једну од функција у архитектури која подразумева успостављање архитектонског текста као низа сложених интелектуалних и духовних конотација повезаних с обликовањем и перцепцијом простора. Синтагма „*архитектура која говори*“ први пут се појављује у 18. веку, да би тај појам касније преузели бројни аутори. У својој књизи *Савремена архитектура* из 1998. год., Ранко Радовић каже: „Облици по себи и структура грађевине треба да говоре о унутрашњем програму, треба да пренесу поруку о функцији, треба да нам помогну и да идентификујемо чему служи кућа. Архитектура издвојена из контекста ове врсте губи значење...”.

Комуникативност стваралачког опуса са регионалним наслеђем, народном архитектуром, као и архетипским карактеристикама одређеног поднебља у делима Ивана Антића обрађена је у ауторском тексту Дијане Милашиновић Марић *Елементи регионалне архитектуре у делу архитекте Ивана Антића*. Наглашена је нераскидива веза која постоји у његовим делима између наслеђеног, регионалног, савременог и личног градитељског става. О томе најбоље говори цитат преузет из интервјуа који је архитекта Иван Антић дао аутору текста током 2000. и 2001. године: „Вероватно је да бих у неком другом граду или још боље у некој другој земљи другачије радио. Дужност је нас архитеката да направимо зграду која неће штрчати у амбијенту, која ће бити лепа, која ће уз све то да садржи меру, подсвесну дозу уграђених норми и љубав према граду у коме сте рођени и где сте одрасли”.

Прича о комуникативности уједно је прича о контексту и одговорности, не само стручне, већ и шире друштвене заједнице према наслеђеном простору и духу места. Архитекта треба да обрати пажњу на духовно, историјско, друштвено и културолошко наслеђе, које представља сублимацију једног краја, регије, тла, са свим његовим карактеристикама, облицима, пропорцијама, материјалима, текстуром, светлом, звуком, мирисом, бојом и меморијом.

How to achieve communication of an architectural work with the region in which it emerged, with layers of memories imprinted in generic code of previous generations, is a question which almost every architect poses to himself. This eternal theme runs directly or indirectly through most of articles published in this journal issue. Tatjana Dadić Dinulović, the author of the article entitled *Architecture as a text of scenery: case study of seven hundred thousand columns* emphasizes the effects which an architectural work should achieve by using the space, artistic means and documents. She advocates the textuality as one of the functions in architecture, which implies the establishment of an architectural text as a series of complex intellectual and spiritual connotations linked with design and perception of space. The syntagm „*architecture that speaks*” appeared for the first time in the 18th century, to be later taken over by many authors. In his book *Contemporary Architecture* from 1998, Ranko Radović writes: „The forms by themselves and the structure of a building should speak about interior programme, should transfer the message about function, should also help us in identifying what is the purpose of the building. Architecture separated from the context of this kind loses its meaning...”.

In her article *Elements of regional architecture in the works of architect Ivan Antić*, Dijana Milasinović Marić addresses the communication of the creative body of work with the regional heritage, vernacular architecture, as well as with archetypal characteristics of a certain region in works of Ivan Antić. An unbreakable tie between the inherited, regional, contemporary and his own architectural attitude present in his works is highlighted therein. This is best seen in the quotation taken over from the interviews given by architect Ivan Antić to the author of this article in 2000 and 2001: „It is likely that I would work differently in some other town, or even better, in some other country. The duty of an architect is to design a building which would not stick out from the ambience, which would be beautiful, with a scale that would retain the sense of proportion, the subconscious dose built in the norms and love towards the town in which you were born and in which you grew up”.

The story about the communication is at the same time the story about the context and responsibility not only of the professional community, but also of a wider social community towards the inherited space and spirit of the place. Architects should pay attention to the spiritual, historical, social and cultural heritage, which is a sublimation of an area, a region, a soil, with all its characteristics, shape, proportions, materials, texture, light, sound, and memory.